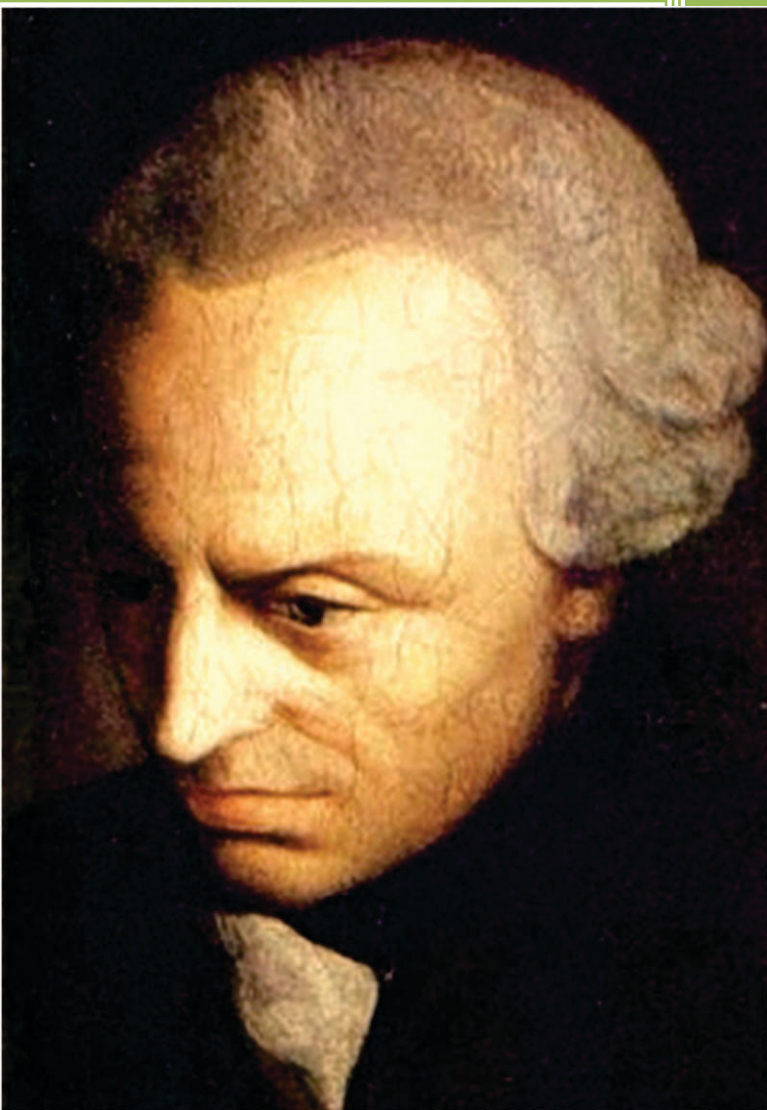

DARIUS BOROVIC

FUNDAMENTELE EPISTEMOLOGIEI CRITICE KANTIENE

Presă Universitară Clujeană

Portretul lui Kant de pe copertă reprezintă o fotografie open access a unui tablou realizat în urmă cu mai mult de 75 de ani, pentru care nu mai există dreptul de autor, sau nu mai este în vigoare, și care a fost preluată de pe Wikipedia.

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. Florin Lobonț

Conf. univ. dr. Claudiu Mesaroș

ISBN 978-973-595-981-4

© 2016 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Tehnoredactare computerizată: Alexandru Cobzaș

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

DARIUS BOROVIĆ

FUNDAMENTELE
EPISTEMOLOGIEI
CRITICE KANTIENE

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2016

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Revoluția kopernicană a spațiului și timpului	9
Cunoașterea și experiența	9
Argumentele idealității transcendente a spațiului	15
Argumentele idealității transcendente a timpului	17
Intelectul și rolul epistemologic al categoriilor	23
Logica transcendentă și categoriile pure ale intelectului	23
Deducția transcendentă a categoriilor pure ale intelectului	29
„Eu gândesc” sau apercepția pură și rolul acestuia în epistemologia kantiană	33
Rațiunea și funcția epistemologică a ideilor	41
Intelectul și rațiunea	41
Utilizarea logică a rațiunii – indiciu pentru utilizarea ei transcendentă	47
Deducția ideilor din raționamente	54
Funcția regulativă a ideilor rațiunii	59
Aparența transcendentă și formele ei	59
Cele trei sensuri ale termenului idee	64
Utilizarea regulativă a ideilor	66

Utilizarea regulativă a ideilor speciale ale rațiunii . . .	69
Ideea regulativă de suflet	74
Ideea regulativă de lume	78
Ideea regulativă de Dumnezeu	82
Fundamentele raționale ale formării științei și cercetării științifice	91
Utilizarea ipotetică a rațiunii	91
Ideile sistematicității	92
Conceptele rațiunii și idei formative ale teoriilor științifice	101
Concluzii	107
Bibliografie	109

CUVÂNT ÎNAINTE

De prea de multe ori *Critica rațiunii pure*¹ a lui Kant fost receptată ca o încercare reușită de delegitimare a metafizicii, teoria ideilor fiind considerată drept lovitura finală care a provocat prăbușirea filosofiei speculative de pe piscurile fictive unde zăbovea nestingherită de milenii.

Critica rațiunii pure este din multe puncte de vedere o carte a limitelor: limitele experienței, limitele intelectului și limitele rațiunii. Din aceste limite rezultă concomitent o înțelegere și o delegitimare: matematicile și fizica pură își găsesc temeiul de nezdruccinat în sensibilitate, respectiv în intelect, în vreme ce metafizica este aruncată pe tărâmul dualității și contradicțiilor rezultate din natura antinomică a rațiunii însăși.

Din acest motiv majoritatea exegeților operei kantiene, când analizează ideile rațiunii pure se concentrează asupra tipurilor de aparență transcendentă generată de acestea. Desigur ideile rațiunii, atunci când aceasta este folosită în mod impropriu, generează o serie de speculații abstracte constituind de-a lungul timpului temelia multitudinii foarte diverse de metafizici speculative. De tot atât de multe ori se neglijează sau se tratează sumar aspectele și utilizarea pozitivă a rațiunii care rezultă din funcția regulativă a ideilor. O

¹ Kant, I., *Kritik der reinen Vernunft*, Felix Meiner Verlag, 1956, (A229/B355). Trimiterile la textul kantian vor fi date în lucrare conform uzanțelor (prin A și B se indică ediția întâi și respectiv, a doua, cifra care urmează indicând numărul paginii)

Cartea propusă spre publicare este un impresionant demers de cercetare a fundamentelor kantiene ale paradigmei epistemologice care a legitimat modernitatea filosofică europeană, prin explorarea limitelor experienței, intelectului și rațiunii. În mod particular, cartea de față propune o analiză a tipurilor de idei ale rațiunii în sensul evidențierii funcției lor cognitive. Astfel, demersul este unul cu un grad de originalitate consistent și argumentat convingător, explorând riguros principalele direcții exegetice, bibliografia utilizată fiind astfel una relevantă și esențială.

Conf. univ. dr. **Claudiu Mesaroș**

Cartea recent finalizată de Darius Borovic, Fundamentele epistemologiei critice kantiene reprezintă materializarea unui efort îndelungat și asiduu de analiză a teoretizărilor kantiene ale fundamentelor epistemologiei moderne. Detașându-se îndrăzneț de locurile comune ale exegezei centrată pe tipurile de aparență transcendențială a rațiunii pure, Darius Borovic se concentrează asupra utilizării pozitive a rațiunii ce decurge din perspectiva kantiană asupra funcției regulative a ideilor. Constituindu-se într-o foarte clară și sistematică introducere într-una din cele mai „pozitive” părți ale gândirii kantiene, lucrarea analizează atent și concis tipurile de idei ale rațiunii și rolul lor fundamental pentru cunoaștere în general, pentru știință în special. Nelimitându-se la cele centrarea reduționistă, devenită aproape clișeu, a exegezei asupra celor trei idei kantiene de suflet, lume și Dumnezeu, autorul se concentrează asupra modalităților complexe în care ideile rațiunii întemeiază structura funcțională internă a rațiunii, a propriului nostru mod de a cugeta și de a cunoaște. Unul din cele mai importante atuuri ale autorului este foarte buna cunoaștere a limbii germane, inclusiv în complexa ei ipostază filosofică, care i-au asigurat accesul nemediat la sensurile originale ale surselor bibliografice utilizate.

Conf. univ. dr. **Florin Lobonț**

